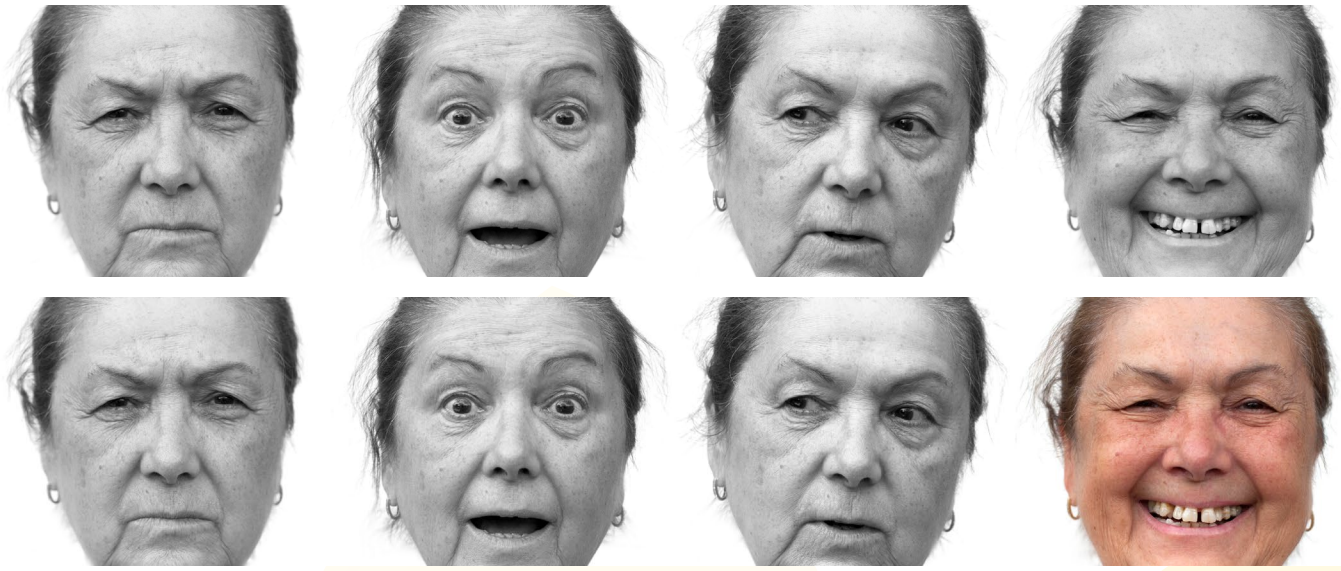

Zpravodaj SIMI
Gender v migraci
2/2016

SDRUŽENÍ ASSOCIATION
PRO INTEGRACI FOR INTEGRATION
A MIGRACI AND MIGRATION

Vážené čtenářky, vážení čtenáři,

Přicházíme s druhým číslem zpravodaje organizace SIMI, který se věnuje průřezové oblasti – **gender v migraci**. Připomínáme, že pod tímto pojmem si lze jednoduše představit ženy v migraci či otázky **rovnosti žen a mužů v souvislosti s migrací** – ať již mezi sebou navzájem či také ve vztahu ke společnosti hostitelské země. Přečtěte si také první číslo Zpravodaje.

Kdo jsme Zpravodaj?

Sdružení pro integraci a migraci (SIMI) je nevládní nestátní organizace, která již přes 20 let hájí práva migrantů a uprchlíků v ČR a podporuje jejich integraci do české společnosti. Jakožto registrovaná sociální služba poskytujeme bezplatné právní a sociální poradenství těmto osobám bez ohledu na jejich pobytový status. Kromě přímé práce s klienty se také hojně věnujeme advokačním, koncepčním, analytickým či lobbyingovým aktivitám ve prospěch migrantek a migrantů. Dále vykonáváme širokou škálu vzdělávacích a osvětových činností, směřujících k ovlivňování české veřejnosti, především k podpoře tolerance a solidarity, či naopak k potírání xenofobie a rasismu. Jsme členem řady českých I evropských platforem působících v oblasti azylu a migrace či boje proti rasismu a diskriminaci, v neposlední řadě i v oblasti rovnosti žen a mužů. Více o nás naleznete na www.migrace.com.

Proč téma gender v migraci?

V České republice dnes žije **kolem 200 000 migrantek**, kterých postupně přibývá a také se v naší zemi více trvale usazují nežli muži. Přitom postavení těchto žen je ještě zranitelnější ve srovnání s ženami z majoritní společnosti či muži z řad migrantů. Důvodů **vyšší zranitelnosti a zjevně nerovného postavení** je celá řada. Kromě genderových nerovností bývají navíc ohroženy diskriminací z důvodu rasy/etnického původu, národnosti či náboženství a časté pro tuto skupinu je také **násobení diskriminačních důvodů**.

V SIMI dlouhodobě vnímáme výše uvedené problémy těchto žen při přímé práci s nimi, proto se obzvláště od roku 2012 systematicky snažíme posilovat jejich práva a přispět k zlepšení jejich postavení v české společnosti. V našich výzkumech a analýzách veřejných politik také monitorujeme úspěšnost jejich integrace či hledáme překážky, které jim v tom brání. Našimi stěžejními tématy ve vztahu k migrantkám jsou: **postavení a pracovní podmínky migrantek pracujících v českých domácnostech**, **migrantky jakožto oběti domácího násilí**, a dále pak **migrantky a ženy s migrační historií ve věku 50+**.

Komu a k čemu slouží Zpravodaj?

Tento zpravodaj je určen pro pracovnice a pracovníky NNO mimo sféru migrace, především tedy pro **organizace** hájící práva žen, dále pro **poskytovatele sociálních služeb** a **místní státní správu**, či další **veřejné instituce**, které mohou při své práci přijít do styku s migrantkami. Skrze zpravodaj se s vámi chceme podělit o:

- **poznatky a zkušenosti z činnosti naší organizace SIMI**, týkající se postavení a práv migrantek a žen s migrační historií;
- **novinky z dění na úrovni EU** k otázkám rovnosti žen a mužů, genderu v migraci či genderového mainstreamingu v migračních a dalších politikách EU, které čerpáme **od našich partnerských evropských** sítí (např. ENAR, EMoMW či PICUM);
- **příklady dobrých praxí z práce s migrantkami ze zahraničí** (zejm. z bilaterální spolupráce s Norskem) a **z řad českých aktérů**, nezřídka našich partnerů.

Věříme, že zde naleznete podněty k zamyšlení, k rozšíření vašich činností i směrem k migrantkám, nebo díky nabytým informacím budete moci lépe zohledňovat specifické potřeby těchto osob, či se inspirujete ke spolupráci s námi či s někým jiným v boji za lepší život žen, včetně migrantek v našem okolí. My v SIMI máme vyzkoušeno, že spojenectví a vzájemné propojování know-how i zkušeností přináší své výsledky.

Témata tohoto čísla:

- **Z činnosti SIMI k genderu v migraci**
- **Z aktuálního dění v Evropě**
- **Mezinárodní den boje proti násilí na ženách**

Z ČINNOSTI SIMI K GENDERU V MIGRACI

1) Materiály na téma Ženy na vedlejší koleji (?)

SIMI od léta nově nabízí manuál pro migrantky ve věku 40 let, který shrnuje **praktická řešení pro řadu často se opakujících životních situací** – povolení k pobytu v ČR včetně řešení situací po rozvodu či úmrtí manžela, starobní důchod, sociální dávky, zaměstnání, podnikání, zdraví, bydlení, ale i tipy pro volný čas. Mnohé návody se mohou ovšem hodit i řadě jiných žen či mužů, bez ohledu na jejich věk či státní příslušnost. Manuál je k dispozici v českém, ruském a anglickém jazyce.

Pro odbornou veřejnost je pak určena publikace Ženy na vedlejší koleji (?) – Gender, migrace a stárnutí. Ta se týká **postavení a situace migrantek ve vyšším středním a seniorském věku v ČR**, což je téma v českém prostředí zatím neřešené, které ale postupně nabývá na aktuálnosti. Spolu s výzkumnicemi z Fakulty humanitních studií Karlovy Univerzity a Fakulty sociálních věd Univerzity v Bergenu (Norsko) jsme po dva roky mapovali situaci těchto žen ve společném **kvalitativním výzkumu a analýze veřejných politik**, jejichž výsledky jsme v publikaci přenesli do čtivé a široce přístupné podoby.

Analýza je dostupná i jako samostatný materiál; výzkumu a intersekcionalitě témat stárnutí, péče a migrace se pak věnuje samotatné číslo antropologického periodika Urban People č. 2/2016 (dostupné pouze v AJ). Všechny materiály vznikly v projektu Ženy na vedlejší koleji (?) v realizaci SIMI z podpory Nadace Open Society Fund Praha v programu Dejme (že)nám šanci, financovaného z Norských fondů.

2) Doporučení z Norska pro oblast gender v migraci

Během naší srpnové cesty do Norska za tamějším partnerem SEIF (organizace pracující s migranty a migrantkami, specialista na oblast domácího násilí v migraci) a dalšími aktéry na poli migrace jsme sebrali jejich doporučení pro tvorbu politik a příklady dobrých praxí v oblasti **postavení migrantek v Norsku a jejich integrace do hostitelské společnosti.** Norsko zohledňuje **genderovou perspektivu v různých oblastech života migrantů** - vzdělávání, zdraví, vytváření sociálních sítí, zapojení do majoritní společnosti, ochrana obětí domácího násilí, řízení o udělení mezinárodní ochrany či integrace uprchlíků a uprchlic. Doporučení jsme představili během odborného semináře Migrantky mezi ženami, který se uskutečnil dne 21. září v Praze za účasti pracovnic NNO, sociálních služeb a lokálních veřejných institucí.

3) Ženy od vedle – příběhy čtyř statečných žen

Čtyři ženy, čtyři životní osudy, které ovlivnila válka. Shlédněte naše video medailonky z dokumentárního filmu ŽENY OD VEDLE, které zachycují příběhy paní Gordany, Kadry, Vesny a Zvjezdany a jejich vyprávění o tom, jak v 90. letech utekly z válkou rozvrácené Jugoslávie do ČR. Skrze osobní vzpomínky a vyprávění se můžete seznámit s jejich životními příběhy, od útěku z Bosny a Hercegoviny, přes těžké hledání práce a boj o přežití v cizí zemi, po bilancování toho, jak nový život proměňoval jejich rodiny i sociální postavení. Na hlubší rovině, z perspektivy dvaceti let života v novém domově, příběhy vypovídají také o tom, jaké zásadní, často nenávratné změny přináší uprchlictví. **Máte-li zájem o projekci celého filmu, pište nám na valentova@refug.cz.**

Z AKTUÁLNÍHO DĚNÍ

4) Zákaz burkini ve Francii: Jak to bylo?

Jistě vám v médiích neuniklo, že během letošního léta byl některými francouzskými přímořskými městy (např. Nice, Cannes) zaveden zákaz nošení burkin jako oděvu, kterým jeho nositelky zjevně projevují svou náboženskou příslušnost. Francouzští primátoři tak reagovali na teroristický útok v Nice za účelem udržení pořádku, bezpečnosti a veřejného zdraví. V příspěvku přinášíme stručné shrnutí, co zákaz burkin vyvolal v místní společnosti.

6) Konference "Pohyby, hranice, práva? Fiministické pohledy na řešení globálních problémů v Evropě"

Migrantky a uprchlice dostaly hlavní slovo na nedávné mezinárodní konferenci, kterou koncem října uspořádaly v Bruselu organizace Women In Development Europe+ (WIDE+) a European Women's Lobby (EWL). Sešlo se zde na 170 osob aktivních v oblasti rovnosti pohlaví z 31 zemí, napříč generacemi a kontinenty, aby spolu diskutovaly o třech dimenzích evropské politické krize: politické vůli, pohybu uprchlíků, a rozvojové a obchodní politice.Účastnici a účastnice vyjádřili především značné znepokojení nad aktuálním růstem autoritářství, pravicového populismu a rasismu v Evropě, které obvykle doprovází silný anti-feminismus a potlačování prostoru pro kritiku ze strany občanské společnosti. Proto hlavní poselství z konference zní: **Feminismus musí být víc politický při ře**šení současných mnohočetných krizí.

5) Černý protest (nejen) v Polsku

Důvodem k migraci žen se někdy může stát i nepříznivá národní legislativa, která zásadním způsobem omezuje jejich lidská práva. To je případ i nedávného návrhu zákona polského parlamentu, který měl zpřísnit už tak velmi restriktivní zákon o umělém přerušení těhotenství, a to včetně zpřísnění trestnosti potratů jak u matky, tak u osoby, která u zákroku asistovala (vč. lékaře). Tento návrh rozpoutal silnou reakci polských i zahraničních žensko-právních organizací. Podle stanoviska Evropské ženské lobby (EWL) by jeho přijetím bylo silně ohroženo zdraví i svoboda žen žijících v Polsku, dopady takové legislativy jsou však mnohem širší. Na protest proti navrhované legislativě se tak první víkend v říjnu konaly tzv. „černé protesty a pochody“ nejenom v Polsku, ale i v zahraničí. Tisíce lidí oblečených včerném vyjadřovalo tímto své rozhořčení nad polskou vládou. Nadcházející pondělí 3. října byly polské ženy vyzvány k národní stávce, zahrnující sabotování veškeré placené i neplacené práce a oblékly se do černé barvy. V rámci solidarity stávkovaly ženy z celého světa, sdílely na sociálních sítích své černobílé fotografie s popiskem *#czarnyprotest*, či připojily svůj podpis k petici na podporu polských žen.

MEZINÁRODNÍ DEN BOJE PROTI NÁSILÍ NA ŽENÁCH

Dne **25. listopadu** si každoročně připomínáme Mezinárodní den proti násilí na ženách. Tento den má z pohledu migrantek velký význam. Ženy totiž v současnosti tvoří přibližně polovinu veškeré migrantské populace v Evropě, přičemž s násilím se setkávájí na denním pořádku, a to i v podobách a situacích, kdy se nacházejí v obzvláště zranitelném postavení. Jsou vystaveny násilí, mnohdy ze strany mužů, například během jejich cesty do Evropy, kde hledají bezpečné přostředí, v průběhu přijímací procedury v azylovém řízení či také později v uprchlických zařízeních. Připomeňme letošní brožuru **#WomensVoices**, v níž evropské ženské organizace navrhují sadu doporučení pro evropské a národní tvůrce politik **k odstranění veškerých forem** násilí páchaného na ženách a dívkách žádajících o mezinárodní ochranu **v EU**.

Migrující ženy a dívky také nezřídka čelí násilí spjatému s etnickým, rasovým či náboženským podtextem, nebo se stávají oběťmi obchodování s lidmi. Letos řada evropských zemí zejména monitoruje smutný **nárůst rasismu a islamofobie, přičemž oběťmi nenávistných útoků se nejčastěji stávají právě ženy**. Boji proti všem formám islamofobie a rovnosti muslimských žen se věnoval především projekt Forgotten Women (*Zapomenuté ženy*), v němž Evropská síť proti rasismu (ENAR) spojila síly s feministickými organizacemi z osmi evropských zemí, aby společně přesvědčily členské státy EU, že je potřeba přijmout konkrétní národní strategie ohledně boje proti islamofobii a zlepšit provádění evropských předpisů v otázkách rovnosti.

Nemůžete-li násilí z nenávisti vůči ženám (ale nejen jim) vystát, ale nevíte, jak se zachovat? Podívejte se například na tento návod **Jak vstanout na podporu oběti islamofobie či rasistického útoku.** Nebo nám pomožte tyto případy monitorovat a **hlašte nám rasistické útoky.** Síť ENAR vytvořila on-line mapu násilí proti migrantům. Jsou zde zobrazena místa napříč EU, kde se odehrály útoky z nenávisti a rasistické násilí, zejména pak incidenty zaměřené na migrantky a migranty. Máte-li informace o takových činech, které se letos staly v České republice, pošlete nám je do SIMI na adresu valentova@refug.cz. Tyto infromace zpracujeme a předáme síti ENAR, která plánuje zveřejnit mapu násilí z nenávisti k Mezinárodnímu dni migrantů 18. prosince. Můžete přidat mediální zprávy, případové studie, tiskové zprávy, či jakékoliv jiné informace o incidentu.

Genderově podmíněné násilí vůči ženám a obzvláště migrantkám ovšem také může pramenit i z jevů zdánlivě nesouvisejících, například z problémů týkajících se zajištění **bydlení**. Tuto problematiku blíže rozvádí článek naší kolegyně Pavly Hradečné.

Důležitý krok ke zvýšení ochrany všechžen před násilím pak nepochybně spočívá v **ratifikaci Istanbulské úmluvy** členskými státy EU, včetně ČR a samotné Unie. Úmluva totiž poskytuje i pro migrantky a uprchlice v Evropě ucelený rámec pro ochranu jejich práv, důstojnost a život bez násilí. Na 25 evrospkých ženských organizací proto vytvořilo společnou platformu - **Evropskou koalici za ukončení násilí na ženách a dívkách**, která vyzývá Evropskou unii, aby ratifikovala Istanbulskou úmluvu. Feministická hnutí vítají, že Evropský parlament již vydal rezoluci k ratifikaci tohoto zásadního dokumentu, jakož i rozhodnutí Evropské komise, že rok 2017 bude Evropským rokem boje proti násilí na ženách.

Chcete přispět svými zkušenostmi, informacemi, návodem na řešení obtížných životních situací žen ve vyšším věku (a nejen)? Navštivte náš blog Bez vrásek! Je tu prostor i pro sdílení komentářů a názorů, osobních zkušeností, tipů a návrhů o všem, co sživotem ženy souvisí.

Zpravodaj vznikl v rámci projektu „Migrantky mezi ženami“, realizovaného za finanční podpory Úřadu vlády ČR a Rady vlády pro rovné příležitosti žen a mužů.

Úřad vlády České republiky